

*Кропивна Ю.А., Лаптіїчук Ю.С.,
студентки*

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
Науковий керівник - А.Д. Глушко, к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Важливою складовою для України в сучасних умовах є стан її фінансової безпеки, ідентифікації внутрішніх та зовнішніх загроз та обґрунтування шляхів підвищення її рівня.

Фінансова безпека відповідає за створення умов стійкого, надійного функціонування фінансової системи держави чи регіону, яка запобігає появі фінансової кризи, деструкції фінансових потоків, збоїв в забезпеченні основних учасників економічної діяльності фінансовими ресурсами, порушенню стабільності грошового обігу. Забезпечення фінансової безпеки, з одного боку, залежить від взаємозв'язку її складових, з іншого – від економічної безпеки, складовою якої вона є (рис. 1).

Рис. 1. Складові економічної безпеки

Це вимагає створення відповідної інфраструктури з визначеними предметними компетенціями державних органів. За фінансову безпеку в цілому мають відповідати Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки і оборони України та структури, що нею координуються, а за функціональні напрямки фінансової безпеки – економічний блок Кабінету Міністрів України з виділенням відповідних підрозділів, Розрахункова палата і Національний банк України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, а також органи судової влади і прокуратури[3].

Кабінет Міністрів України 15 серпня 2012 року розпорядженням схвалив Концепцію забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [4]. Даним нормативно-правовим актом визначено основні проблеми, які потребують вирішення. Рівень фінансової безпеки визначають багато індикаторів, основними з яких є: дефіцит бюджету, обсяги боргів держави, рівень інфляції, вартість банківських кредитів, рівень монетизації економіки, обсяг міжнародних резервів Національного банку України тощо. Фінансова безпека, у свою чергу містить 6 складових (Рис. 2).

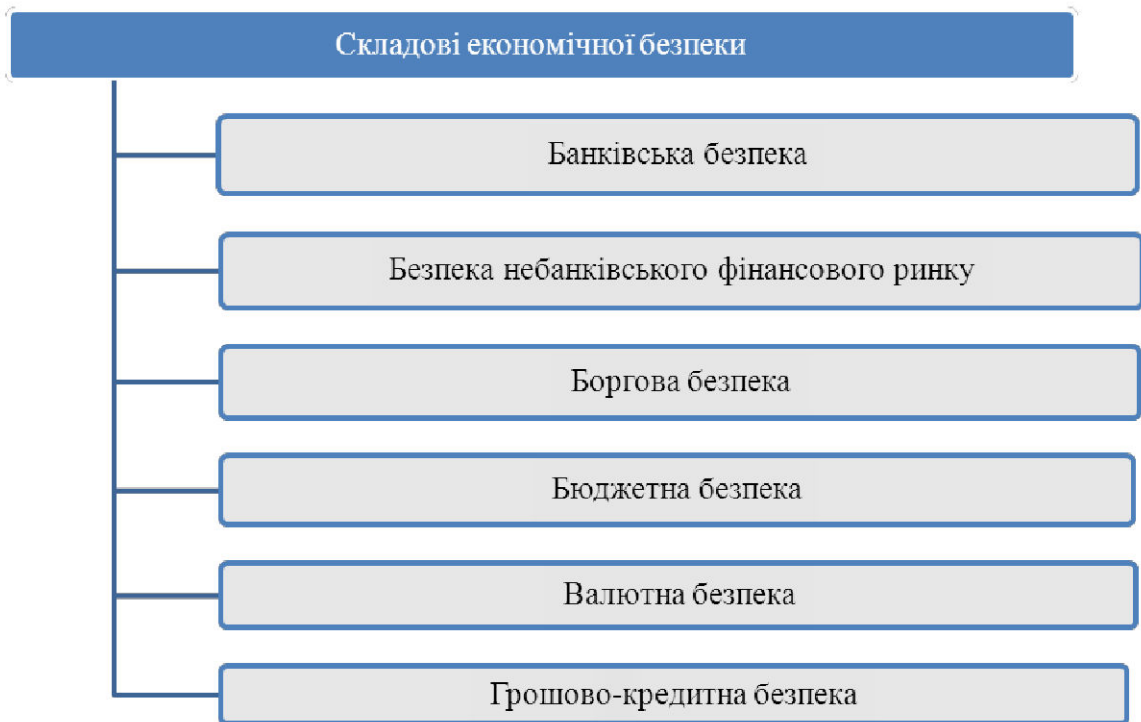

Рис. 2. Складові фінансової безпеки

Особливе місце в системі забезпечення фінансової безпеки має загострення проблеми грошового обігу загалом і позабанківського зокрема. Дестабілізує фінансову систему України і масове вивезення українського капіталу за кордон, що також опосередковано свідчить про недовіру його власників до фінансово-банківської системи нашої країни [2]. Згідно з дослідженням американської неурядової організації Global Financial Integrity, з 2006 по 2017 роки з України нелегально вивезли понад 116 мільярдів доларів США і ця тенденція зберігається і надалі.

Фінансова безпека проявляється, як захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання.

Фінансову безпеку будь-якої держави визначають такі фактори, як рівень фінансової незалежності (при цьому велике значення має розмір зовнішньої фінансової допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угруповань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку); характер фінансово-кредитної політики (як внутрішньої, так і зовнішньої), яку проводить держава; рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери, рівень розвитку бізнес-середовища.

Основними загрозами фінансовій безпеці держави є такі [2]: недосконалість бюджетної політики і нецільове використання коштів бюджету; значні розміри державного державою боргу, проблемні аспекти щодо обслуговування; різкі зміни рівня цін та курсу національної валюти; невисокий рівень капіталізації банківської системи, невеликі обсяги довгострокового банківського кредитування та значний рівень відсоткових ставок по кредитах; обмежені можливості банківських установ до акумулювання коштів і довгострокового кредитування.

На підтримку сказаного вище, що нераціональне використання бюджетних коштів слугує однією із загроз фінансової безпеки держави ми провели моніторинг показників державного боргу України, який на кінець грудня 2017 року становила 70,97

млрд доларів, що на 5,47 млрд доларів більше від показника на початок року. У порівнянні з 2016 роком, цей показник збільшився на 8,3%. Про це повідомляє прес-служба Міністерства фінансів України. Згідно з повідомленням, у гривневому еквіваленті загальна сума державного та гарантованого державою боргу на кінець грудня становила 1930 млрд грн. Також зазначається, що Державний зовнішній борг становив 980,19 млрд грн, а Державний внутрішній борг — 670,65 млрд.грн. Розмір державного та гарантованого державою боргу розраховується у грошовій формі, як непогашена номінальна вартість боргових зобов'язань у валюті кредиту (позики). Стан державного та гарантованого державою боргу визначається у гривнях та доларах за курсом Національного банку України на останній день звітного періоду та включає операції за цей день [5].

Враховуючи дані фактори є важливим знайти напрямки вирішення такої проблеми для вдосконалення системи фінансової безпеки держави, що в свою чергу призведе до підвищення її рівня розвитку та взагалом поліпшення фінансової ситуації в Україні.

До пріоритетних напрямів зміцнення фінансової безпеки України слід відносити: реформування бюджетної системи; удосконалення монетарної та валютної політики; регулювання фондового ринку; регулювання корпоративних відносин; регулювання страхового ринку [1]. Для забезпечення фінансової безпеки передусім необхідно вжити такі заходи:

- розробити Закон України «Про економічну безпеку України»;
- забезпечити реальні показники дохідної, видаткової частини бюджету, їх збалансованість;
- створити ефективну систему контролю за використанням бюджетних коштів;
- посилити платіжну дисципліну всіх суб'єктів господарської діяльності;
- припинити «втечу» українських капіталів за кордон;
- налагодити ефективний державний контроль за здійсненням валютних операцій.

На основі опрацьованих нами літературних джерел виявлено, що фінансова безпека є однією з найважливіших характеристик економічної системи, яка визначає її здатність функціонувати в режимі розширеного відтворення, забезпечувати фінансовими ресурсами національне господарство і стимулювати економічний розвиток.

Отже, забезпечення належного рівня фінансової безпеки є гарантією незалежності держави, умовою стабільності та ефективної життєдіяльності суспільства, досягненням успіху у зовнішньоекономічній діяльності. Тому лише створення потужної системи фінансової безпеки на усіх рівнях управління надасть можливість уникнути негативних наслідків, забезпечити конкурентоспроможність галузей, захистити вітчизняну фінансову сферу, ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами, захищати національні інтереси країни.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні - методологія оцінки та механізми забезпечення. Автореф. дис. д-ра екон. Наук НАН України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.disslib.org/upravlinnjaekonomichnoju-bezpekoju-pidpruyemnytstva>.

2. Економічна безпека України та проблеми її забезпечення. /Електронна бібліотека// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/ekonomika/part1/003.htm>.

3. Калантай А. М. Роль і місце фінансової безпеки в контексті національних інтересів / А. М. Калантай. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2017. – №1. – С. 143–153.

4. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 року № 569-р 73 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#n7>.

5. Леонова М.К. Державний борг України за рік зріс майже до \$71 мільярда— Мінфін. /Новини// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/derzhavnyi-borh-ukrainy-za-rik-zris-maizhe-do-71-miliardaminfin>

УДК 336

Сахно Ірина Дмитрівна,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
магістр*

БОРГОВА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ, ПІДВИЩЕННЯ БОРГОВОЇ СТІЙКОСТІ

Сучасний економічний стан України характеризується стрімким збільшенням обсягів державного боргу, що є причиною зростання боргового навантаження в країні і, як наслідок, погіршення стану боргової безпеки, що негативно позначається як на самостійності держави та і на рівні життя населення. Без належного управління борговою безпекою неможливе покращення економічного стану країни та демократизація життя суспільства.

Боргова безпека країни є досить складним явищем, оскільки існує багато підходів до визначення її сутності.

Зокрема під борговою безпекою розуміють такий рівень внутрішньої і зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи [1].

До основних факторів, що впливають на рівень боргової безпеки, належать: стан нормативно-правової бази, що регламентує формування державного боргу і використання запозичених коштів; загальний обсяг, структура боргових зобов'язань, динаміка державного боргу; перелік наявних і потенційно можливих боргових інструментів, а також фактичні пропорції між ними і можливість диверсифікації ринку державних цінних паперів; офіційний валютний курс і темпи зростання ВВП; існуюча система управління державним боргом [2].

Згідно з Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013р. № 1277 було затверджено Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, де офіційно визначено дев'ять складових економічної безпеки та їх граничні значення в Україні, серед яких показники боргової безпеки:

- відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП;
- відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП;
- середньозважена дохідність ОВДП на первинному ринку;
- індекс ЕМВІ (Emerging Markets Bond Index) + Україна (розраховується як середньозважений серед єврооблігацій України до прибутковості облігацій Казначейства США (в базисних пунктах для всього ринку і окремо по облігаціях кожної країни);
- відношення обсягу офіційних міжнародних резервів до обсягу валового зовнішнього боргу [3].